

Grval

Urednik

Zoran Hamović

Likovni urednik

Dragana Atanasović

Naslov originala

Rupert Thomson

DEATH OF A MURDERER

Copyright © 2007 by Rupert Thomson

Rupert Tomson

Smrt ubice

Prevela s engleskog
Ksenija Todorović

2008

CLIO

1

Kada je objavljena vest preko radija, Bili je sedeo nepomično, bio je sposoban samo da sluša. Parkirao se u ulici Norič, ispred lokala *Sve za zavodljivost*. Na sedištu pored njega ležao je prozirni plastični omot s baletskim pačkama koje je podigao, na putu kući, kao što je obećao. Vetrobran je počeo da se magli, ali je i dalje mogao da vidi šta se napolju događa. Obična ulica u jednom običnom engleskom gradu. Petak posle podne. Svetla upaljena u radnjama, pločnik mokar od kiše...

Ništa posebno nije mislio povodom smrti te žene. Nije mu bilo žao, nije mu laknulo, nije se osećao prevarenim. Osećanje je bilo mnogo neodređenije i snažnije. Ta žena je učestvovala u ubistvu najmanje pet osoba, od toga troje male dece. Mrzeli su je i strepeli od nje. Decu je u njenom prisustvu surovo zlostavljao njen momak; nije se bunila, čak je, možda, jedno od dece i sama mučila. Tela žrtava pokopana su na pustoj visoravni istočno od Mančestera. Bilo je to pre mnogo godina, šezdesetih, ali joj niko nikad nije oprostio počinjena zlodela. Nikad oprošteno, nikad zaboravljeno. Sad je mrtva, umrla prirodnom smrću, u bolnici dvadesetak milja odatle. Bio je to jedan od onih upečatljivih trenutaka kad pamtimo sve oko nas a istovremeno je događaj na neki čudan način prigušen, umanjen, kao kad se prasak posmatra kroz teleskop. Nikad nije po-

mislio da bi ga njena smrt mogla neposredno dirnuti. U tom trenutku nije znao da će postati deo te priče.

Telefon je zazvonio tri dana kasnije, u ponedjeljak uveče, dok je gledao televizijski program o tajnama piramida. Pošto je uskoro trebalo da krene na posao, pustio je da Sju, njegova žena, odgovori na poziv.

„Da, jeste“, čuo je kako odgovara. „Sad ću ga zvati.“

Blistavih, gotovo srebrnih očiju, pružila je telefon prema njemu i bezglasno poručila: *Za tebe*. Tih dana je s čuđenjem primetio da u svemu preteruje: uzbudila bi se ili naljutila nizašta. Četrnaest godina su zajedno, od toga deset u braku, a sada mu je manje jasna nego na početku.

Prešao je preko sobe, uzeo telefon od nje i okrenuo se ka prozoru. Iako je mrak pao pre nekoliko sati, razmaknuo je zavese i lice približio oknu. Mogao je samo da nazre nejasne obrise kola i niski zid od opeke iza njih.

„Bili Tajler ovde.“

„Bili? Jesi li dobro?“

Očekivao je da mu se javlja neko od saradnika iz policijske stanice, međutim, na drugom kraju se čuo glas Fila Šoa. Bio je Filov nadređeni kada je ovaj stupio u policiju 1992. godine. Znači, trebalo je da ga uputi, da mu olakša prve sedmice na poslu. I tada je znao da je pred Filom odlična karijera. Dobro su se slagali. Umeo je da povede Fila kući na večeru koju bi usput kupili – kari i dosta hladnog piva – ili bi potpalio roštilj, ako je vreme bilo lepo. Sada, deset godina kasnije, Fil je bio detektiv–narednik.

„Video si vesti?“, rekao je Fil.

„Još pitaš!“, odgovorio je Bil.

Za vikend je kupio gotovo sve novine i sve su bile pune tekstova o toj ženi. Zvali su je „bolesni ubica“, „čudovište“, „đavo“, pisali su da je njeno ime sinonim

za zlo. Na brojnim naslovnim stranama bila je slika njenog hapšenja; fotografija je odavala mnogo više od onoga što je autor nameravao: ne samo lik te žene nego prirodu zločina i atmosferu u kojoj su počinjeni. Ona, savršeno očuvana i pored trideset šest godina iza rešetaka: tapirana kosa šezdesetih, mrzovoljna, nabusita usta i najmoćniji od svega, onaj nepomični crni pogled, pun prkosa i nemirenja, bez trunke sažaljenja. Tu je i njen dečko, psihopata iz Glazgova. On ju je uveo u svet pornografije, sadizma i ubistva. Tu su i žrtve. Ta mala lica – nikad ih nisu uvećali, kao njeno. Starinske, trapave, crnobeke fotografije. Kao da su izgubljeni u vremenu, a ne samo zauvek odvojeni od svojih porodica. U subotu je *San* objavio deo teksta šesnaestominutne trake koju su saslušali u sudnici. Snimak mučenja jednog deteta. Potresla je i najgrublje izveštače. Biliju je bilo devet godina kad je počelo suđenje pa su, naravno, od njega krili pojedinosti o zločinima. Ipak mu se činilo da je zapamtio kako su odrasli uzbuđeno šaputali gledajući ga preko ramena – majčina najbolja prijateljica, Beti Lidgejt, tetka Etel, susedka gospođa Parks. Neka neprijatna hladnoća lebdi nad tim dobom njegovog detinjstva, kao da su, na trenutak, oblaci zaklonili sunce. Pošto je pročitao prepis trake, Bili je izašao da prošeta kroz šumu iza kuće, ali nije mogao da se oslobodi glasa te žene. *Tiho, tiho. Prestani ili ću te lupiti. Prestani već jednom. Prestani. Prestani.*

Fil Šo mu je nešto govorio. Bili je čuo reči „nadleđati“ i „operaciju“ i tek tada je shvatio zbog čega ga Fil zove.

„Potreban si nam sutra tokom noći“, rekao je Fil.

Bili treba da bude na straži uz lež te žene. Njena poslednja noć u mrtvačnici, rekao je. Pogreb je zakazan za sredu uveče, mada za to još niko ne zna. Tu vest još nisu pustili. Nažalost, rekao je, Bili treba da odradi

smenu od dvadeset četiri sata. Nema dovoljno ljudi. Bar će dobiti nešto za prekovremeni rad.

„Hoćeš li i ti biti tamo?“ pitao je Bili.

„Ovde sam od četiri u petak, kada su javili da će umreti.“

Mogao je da zamisli smrknuti osmeh na Filovom licu. Možda zvuči sabrano, gotovo prozaično – jedna od njegovih jakih strana je da nikad ne gubi kontrolu – ali sigurno je napet. Posredi je veoma osetljiva situacija. Toliko toga može da se obrne u pogrešnom pravcu.

Popričali su o tome šta je predviđeno i šta je neophodno obaviti, a potom je Fil objasnio Bilu kako da dođe do bolnice, što je Bil zapisao na notesu koji je stajao pored telefona.

„Šta je bilo?“ upitala je Sju čim je spustio slušalicu.

Odlučio je da joj ne kaže, bar ne odmah.

„Sutra treba da budem na dužnosti od sedam do sedam“, rekao je i vratio se pred televizor.

Program o piramidama već je završen.

„Posao, kao i svaki drugi”, rekao je ženi kad je polazio od kuće u utorak uveče. „Samo posao.“ Ali, kad je video da su joj se opustili uglovi usana znao je da je nije ubedio. I sam je osećao da mu reči nisu uverljive, da postoji nešto bitno, nešto vrlo značajno, što nije uspeo da prenese. Nije smeo duže da se zadržava, da ne zakasni.

Okrenuo je ključ u kolima dok su vrata s vozačeve strane još bila otvorena, nadajući se da će možda u poslednjem trenutku da popusti i da se saglasi – mrzeo je da ide na posao pre nego što reše razmirice. Kad je zakačio pojas i ubacio u brzinu morao je da zatvori vrata da bi kola spustio do ulice. A šta je drugo mogao da uradi? Stajala je na nekoliko metara od njega, i ništa nije rekla. Glava joj je bila spuštena, a zbog bakarnog fenjera na ulazu nije mogao da vidi izraz na njenom licu. Dao je znak da skreće ulevo, uključio se na put i za manje od pet minuta bio je na autoputu A14 i vozio prema zapadu.

U vožnji je povremeno pogledao u mobilni, ali se ništa nije događalo. Nekoliko milja je vozio iza belog kamioneta na čijim je zadnjim vratima pisalo PREVOZ HRTOVA. Gde li je najbliže trkalište? Nije mogao da se seti. Noć je bila mračna i gadna. Vetar je povijao drveće. Učinilo mu se da čitavu večnost nije bilo toplo, a tek je novembar.

Naglas je zevnuo, usta nije zaklonio rukom. Obično je pred noćnu smenu spavao od devet ujutro do tri-četiri posle podne, ali se danas, iz nekog razloga, probudio u jedan. Nije više mogao da zaspi iako je bio iscrpljen. Kad je sišao iz spavaće sobe, zatekao je Sju u dnevnoj sobi kako u ram ubacuje fotografiju njihove ćerke, Eme. Tada joj je rekao koji ga posao čeka. Verovatno je trenutak bio pogrešan, najgori, ali je jednom morao da kaže. Nikad nisu previše krili jedno od drugoga; osim toga, ovo nije obična stvar. Na neki način postaješ deo istorije.

Sju je na pomen ženinog imena reagovala hitro i žestoko. „Ne idi, Bili. Ostani ovde, sa mnom.“ Toliko se iznenadio, da nije znao šta da odgovori – a ona mu je već smišljala izvinjenja. „Mogao bi da javiš da si bolestan. Ionako ima gripa.“ Gotovo nikad nije izostajao zbog bolesti – za razliku od svog starog drugara Džima Malona koji je dobio odgovarajući nadimak – Virus. U svakom slučaju nije hteo da narednika ostavi na cedilu, svakako ne ovako kasno. Ražestivši se, Sju mu je rekla da uvek misli samo na sebe. Da je bandoglav. Bezosećajan. Baš je briga što će odsedeti u mrtvačnici, i ranije je radio slične stvari. Brine je što će biti u blizini zla, što će biti izložen dejstvu kakve mračne sile – što bi moglo da baci senku na njihov život. Uvek je bila puna sujeverja, ali je u prošlosti to bila samo jedna strana njene ličnosti, nit koja je vijugala kroz nju, simpatična nastranost sada je postala prizma kroz koju posmatra svet. Da se samo setio kakve pristojne laži, nečeg neobičnog, a pri tom verovatnog – pobune u zatvoru, štrajka, demonstracija. Uхватила ga je nespregnog. Nije bio dovoljno brz. Još jednom ga je pitala čiji će leš da čuva, nadajući se da će ovoga puta reći neko drugo ime, ime koje joj ništa ne znači. Kada je ponovio ono što je ranije rekao, boreći se da ne po-

kaže sopstveni bes – „Već sam ti *rekao*, Sju“ – obesila mu se o ruku, neprijatno ga podsetila na Emu, a oči su joj bile suzne, što se često događalo kada je bila preplašena. Nije reagovao. Okrenula se od njega i udaljila. Stajala je ispred prozora, stisnutih šaka uz butine. Video je beleg ukovrdžane kose na potiljku, posledicu automobilskog udesa od pre godinu dana, u trenu je osetio bolećivost i gotovo joj prišao i zagrlio je. *Dobro, ljubavi. Neću ići.*

Bilo bi tako jednostavno.

Ponovo ga je napala, kasnije, dok je u kuhinji pripremao sendviče. Do tada se već dovela u stanje razjarenosti. Da li bi mogao da opravda to što radi? Zašto ugrožava celu porodicu? Kakva je on osoba? Nije mogao da veruje do kojih je razmera uveličala opasnost. Međutim, govorila je tako uverljivo da je počeo da sumnja u sebe.

„Samo ću sedeti u jednoj prostoriji“, rekao je.

„Da, ali *ona* je posredi.“ Nije htela da izgovori ženinino ime. Nije htela da ga unese u kuću. „Šta je ona učinila ...“ Stresla se. „Nije zdravo biti u blizini toga. Nije zdravo.“

Toga, pomislio je. Nije rekla *takve*.

„Pa, ona je mrtva“, rekao je.

Polako je odmahнула glavom, pokret kojim je uvek poručivala da on uopšte nije u pravu.

„Ne mogu sebi da dozvolim nikakvo sujeverje, Sju, ne u svom...“

„Juče sam pročitala nešto u novinama. Dvadeset direktora pogrebnih preduzeća odbilo je da preuzme leš. *Dvadeset pogrebnika*. A šta misliš, zašto? Jesu li i oni sujeverni?“

„To je nešto drugo.“

„A krematorijumi? Koliko ih je odbilo?“ Suvo se nakašljala. „Iznenadiću se ako uopšte uspeju da je se otarase.“

Bili je uzdahnuo i skrenuo pogled. U susednoj sobi Ema je sedela na tepihu prekrštenih nogu i gledala *Moje pesme, moji snovi*; ton je bio preglasan.

„Može li malo tiše, Ema?“ viknuo je, ali ga nije čula.

Možda je tako i bolje, pomislio je. Bar ne zna da se prepiru.

„Nije u pitanju sujeverje, Bili“, Sju je nastavila, „već da ostaneš po strani. Da ne dozvoliš da se loše stvari očešu o tebe. Trebalo bi da znaš to. Ti si policajac.“

„Neću je videti“, rekao je. „Uopšte neću spustiti pogled na nju.“

Sju je naglo okrenula glavu prema njemu, kao da je upravo izgovorio nešto zaista strašno. Usne su joj se zategle, smanjile, gledala je u kuhinjski pod. Kao da joj je pogled prodirao kroz pločice u ono što se nalazilo ispod njih: temelj kuće, tamna, vlažna zemlja – kraj svega.

„To mi je posao“, promrmljao je.

U dnevnoj sobi je Džuli Endruz pevala čuvenu pesmu o brdima koja su oživela.

Nedugo zatim morao je da krene. Sju je izašla za njim, ali mu nije mahnula, niti se pozdravila. Samo je stajala na šljunku u rebrastom džemperu, hladna.

RUPERT TOMSON

Smrt ubice

Izdavačko preduzeće
CLIO
Gospodar Jovanova 44
Beograd

za izdavača
Zoran Hamović

recenzent
Radoslav Vava Petković

lektura
Gordana Banjac

korektura
Verica Dragičević

likovno rešenje korice
Svetlana Volic

tehnički urednik
Dejan Tasić

štampa
Taš
Beograd

info@clio.co.yu
www.clio.co.yu

CIP – Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111–31

ТОМСОН, Руперт

Smrt ubice / Rupert Tomson ;
prevela s engleskog Ksenija Todorović.
– Beograd : Clio, 2008 (Beograd : Taš).
– 225 str. ; 20 cm. – (Gral)

Prevod dela: Death of a Murder /
Rupert Thomson.

ISBN 978–86–7102–308–5

COBISS.SR–ID 151542028